

Izdavač
Gradski muzej Požega
www.gmp.hr

Za Izdavača
Maja Žebčević Matić

Ideja i koncept edukativno izložbenog
projekta, tekst kataloga i video uratka
Maja Žebčević Matić

Kataloške jedinice i pomoć u
realizaciji kataloga i izložbe
Dubravka Matoković

Likovno oblikovanje panoa i društvene igre
Maja Smoljanović

Ideja i osmišljavanje društvene igre, priprema
građe za radionice, organizacija filmskih
projekcija, suradnja sa školama i pomoć na
katalogu
Eva Grgić i Ivana Domanović

Tehnički postav izložbe, grafičko oblikovanje
vizualnog identiteta projekta,
video uratka i društvene igre
Boris Knez

Tisak kataloga
Grafika d.o.o.

Tisak društvene igre
Datis

Naklada igre
50 komada

Naklada kataloga
300 komada

Od srca hvala:

Svim osnovnim i srednjim školama Požege,
'Zvečevo' d.d. Požega, GFR Film - Video
Požega, Ilijani Lončar, prof.dr.sc. Mireli
Altić, Lawrenceu Kiiruu, Anti Majnariću,
ravnatelju OŠ Dragutina Lermana, te svim
požeškim medijima

LERMANOLOGIJA

Edukativno muzejski
projekt

posvećen 150. godišnjici rođenja i
95. godina smrti Dragutina Lermana,
te svima onima koji su bili
spremni učiti od njega

**OD 31. RUJNA DO 13.
PROSINCA 2013.**

Gradski muzej Požega
Ususret 90. obljetnici

LERMANOLOGIJA

Ili kako smo kroz Lermana puno naučili jedni o drugima

Dragutin Lerman je poznat kao najmlađi član čuvane Stanlyjeve Congo ekspedicije u kojoj je za belgijsku vladu i potrebe cara Leopolda II, uspješno, predano, filantropski istraživao centralni dio Afrike punih 13 godina. Rezultati njegovih napora su jedna od najvećih izvaneuropskih zbirki koju je sakupio i poklonio tadašnjem Narodnom muzeju u Zagrebu, impozantan put hijerarhijskog napredovanja od zapovjednika stanice do generalnog povjerenika Konga, kao i znameniti doprinos etnologiji, geografiji, biologiji, te mnogim drugim znanostima objedinjenima u njegovim Afričkim dnevnicima. Hrvate je zasigurno zadužio, nazvavši, kao prvi bijeli čovjek koji je kartografski zabilježio slapove na rijeci Kwilu, imenom Zrinski.

No, njegovi su mu sugrađani odali počast, imenujući po njemu ulicu, sa spomen pločom na mjestu rodne kuće, tek 70 godina poslije njegove smrti. Štoviše, moralo je proći isto toliko vremena, da se tadašnja JAZU konačno odlučila tiskati Afričke dnevničke u kojoj su se tolike godine čuvali, a koje je Lerman uredno vodio na nagovor Julija Kempfa cijelog svog afričkog putovanja

Razlog tome leži u nepoznatoj strani Lermanovog života u Požegi, poslije njegova povratka, koja je unatoč njegovim plemenitim namjerama, prošla neslavno. Naime, poslije neuspješnih poslovnih nastojanja u nepouzdanim političkim vremenima početka 20. stoljeća, kojima je želio obnoviti Požegu, požešku industriju i vinograde, bio je izgnan iz rodnog grada i samo ga se rijetki nisu odrekli.

Percipirajući Dragutina Lermana kao osobu velikih postignuća, hrabrosti, domoljublja, jednostavnosti i poniznosti, istinskih kršćanskih opredjeljenja, smatrali smo da svi, a posebno mladi mogu od njegovih uspjeha, ali i životnih padova mnogo naučiti.

Gradski muzej Požega je, vođen ovom idejom, ali i silnom potrebom da pred svoju 90. obljetnicu obnovi skromnu posjetiteljsku populaciju, posebice mlađim generacijama, osmislio edukativno muzejski projekt Lermanologija u koje je uključio sve škole na području grada Požege.

Cilj je bio pokretnom izložbom na čijih je 12 panoa skriveno isto toliko muzejskih predmeta iz Zbirke Dragutina Lermana, uz sedamminutni video uradak o ovom velikom čovjeku, animirati učenike viših razreda osnovnih škola, kao i sve srednje škole (izuzev Glazbene škole koja u realizaciji projekta još nije imala prostorne uvjete) da se upuste u zanimljivu detektivsku igru istraživanja. Da bi što uspješnije riješili zadatak otkrivanja predmeta, škole su mogle izabrati jednu ili više od petnaestak radionica o Dragutinu Lermanu, od plesne, preko engleske, geografske, povijesne, likovne do dramske i matematičke, za što su u muzeju dobili i priređenu građu. Kako bi Lermanologiju učinili što zanimljivijom, u požeškom muzeju je osmišljena društvena igra Lermanologija u kojoj se kombinacijom znanja i sreće prolazi na zanimljiv i uzbudljiv način kroz Lermanov životni put.

Iako je rad na ovom projektu uspješno determinirao sve nedostatke u dosadašnjim komunikacijama muzej-škole, škole-muzej, povratne informacije su više nego zadovoljavajuće. Štoviše, recept obostranog zadovoljstva je otkriven: muzej treba posjetitelje željne znanja lokalne povijesti, škole trebaju dobre izvanškolske projekte.

Vrhunac ovog projekta i suradnje muzej-škole, dogodio se kada je Lermanologija kao izložba postavljena u izložbenom prostoru Gradskog muzeja Požega, gdje su konačno otkriveni skriveni muzejski predmeti i to na svetog Nikolu 6. 12., kada je muzej, slaveći svoj 89. rođendan simbolički ušao u 90. obljetnicu postojanja. Simbolike i previše: Svetog Nikolu je 'utjelovio' duh Julija Kempfa, velikog Lermanovog prijatelja i osnivača muzeja koji je podijelio poklone, ali i zanimljive nagrade učenicima koji su si dali truda i u svojim školama uspješno odgonetnuli predmete. Za vrijeme trajanja izložbe u muzeju je organiziran i veliki nagradni turnir svih škola u društvenoj igri Lermanologija, koju je na izložbi u dobrom društvu mogao zaigrati bilo koji posjetitelj. Štoviše, u želji da posjetiteljima, građanima ali i učenicima pruži maksimalni užitak učenja kroz boravak u svom okrilju, Gradski muzej Požega je organizirao uz pomoć GFR film - video Požega i niz projekcija igranih, jednominiutnih i dokumentarnih filmova o Africi, projekciju dokumentarnog filma 'Dragutin Lerman', kao i dva vrijedna predavanja kartografkinje prof. dr. sc. Mirele Altić, te filmskog i kazališnog redatelja iz Kenije Lawrenca Kiirua.

Konačno, u Lermanovom prosvjetiteljskom i prijateljskom duhu, požeški je muzej panoe izložbe u veselju trajno poklonio jedinoj školi u Hrvatskoj koja časti ime Dragutina Lermana, onaj u Požeškom Brestovcu.

KATALOŠKE JEDINICE

1. Rodna kuća Dragutina Lermana

Požega, početak 20. st.
albuminska fotografija,
23,9 x 29,4 cm
inv. br. KH-1023

2. Pismo Dragutina Lermana Juliju Kempfu

Boma, 31.05.1889. g.
papir, rukopis
27,6 x 42,8 cm
inv. br. 13.608

3. Poziv na pretplatu za "Listove iz Afrike"

Požega,
kraj listopada 1890. g.
papir, tisak
34 x 45 cm
inv. broj: 13.632

4. Maska za ceremonije

Afrika, kraj 19. st.
drvo, tekstil, rafija
v 62 cm
inv. broj: POH-133/2013
Etnografski muzej u Zagrebu

5. Prsten za ubrus

Afrika, kraj 19. st.
slonovača
š 4,8 cm, pr 5 cm
inv. broj: 13.650

6. Narukvica s horoskopskim znakovljem

19. st.
patinirano srebro?
š 1,9 cm, pr 6 cm
inv. br. E 2

7. Mač s koricama

Afrika, kraj 19. st.
željezo, drvo, koža
duž mača 66 cm,
duž korica 49,3 cm
inv. br. 13.652

8. Zemljopisne skice s 3. putovanja u Afriku

izradio Dragutin Lerman
Kassongo, 1892. - 1893.g.
papir, crtež
10 x 15,5 cm
inv. br. 12.524

9. Portret Hedvige Lerman

Atelier Wollner
Požega, početak 20. st.
albuminska fotografija
31 x 19 cm
inv. br. E 979

10. Posjetnica Dragutina Lermana kao Generalnog povjerenika

kraj 19. st.
papir, tisak
3,7 cm x 7,7 cm
inv. br. 13.642

11. Dragutin Lerman s prijateljima u Kreševu

Kreševo, 2. des. 20. st.
crno-bijela fotografija
16,5 x 12 cm
inv. broj: E 990

12. Dnevnici Dragutina Lermana

Kreševo, 1916. - 1918.
koža, papir, rukopis
1. 13,7 x 9,3 cm
2. 15,5 x 9,7 cm
3. 15,2 x 9,7 cm
inv. br. KH-297

DRAGUTIN LERMAN

1860
1870

24.8.1863.g. rođen u obrtničkoj obitelji tkalca Đure Lermana

1874.g. započinje školovanje za trgovca

1877.g. nastavlja školovanje 6 mjeseci u Budimpešti

1878.g. u Brodu na Savi radi kao trgovački pomoćnik kod trgovca Belovitića, gdje ga poznanstvo s dopisnikom londonskog Standarda, koji izvještava o okupaciji Bosne, potiče na maštanje o neistraženim svjetovima

1879.g. (srpanj - listopad) sa svega 16 godina pješice putuje od Slavonije do Hamburga, u želji da otkrije nepoznate svjetove Sjeverne Amerike, ali stiže samo do Londona, te se u nedostatku novca vraća kući

1870
1880

1882.g. sasvim slučajno zahvaljujući karlovačkom prijatelju Napoleonu pl. Lukšiću, ostvaruje mu se davna želja za istraživanjem i odlazi u Brusellex na audiciju za čuvenu Stanlyjevu Kongo ekspediciju

studeni 1882.g. - kolovoz 1885.g. traje I. putovanje u Kongo

1884.g. W. Stanley ga imenuje zapovjednikom stanice Philippeville, a kasnije i stanice Rudolfstadt na ušću rijeke Kwilu.

1885.g. na povratku u Hrvatsku, Narodnom muzeju u Zagrebu poklanja zbirku od 123 predmeta

1886. - 1888.g. služi vojni rok u Osijeku, gdje uspostavlja prijateljske odnose s biskupom Strossmayerom

ljetno 1888. - prosinac 1890.g. traje II. putovanje u Kongo

1889.g. imenovan upraviteljem okružja stanice Stanley Falls na Gornjem Kongu

1880
1890

1891.g. izlazi putopis 'Listovi iz Afrike', Lermanova pisma iz Konga koja je priredio prijatelj Julije Kempf

veljača 1892. - srpanj 1894.g. traje III. Lermanovo putovanje u Kongo

1892.g. imenovan zapovjednikom stanice i okružja Popokabaka s činom kapetana, primio odlikovanje 'Zvijezdu za zasluge'

1893.g. na rijeci Kwilu otkrio prelijepi slapove koje je prozvao 'Slapovi Zrinskih'

1894.g. primio odlikovanje 'Viteza kraljevskog reda lava', izlaze 'Novi listovi iz Afrike'

ožujak - kolovoz 1896.g. IV. i najkraće Lermanovo putovanje u Kongo

lipanj 1896.g. imenovan generalnim povjerenikom okružja Istočni Kwango

početkom listopada 1896.g. vraća se u Požegu uz svečani doček, narušena zdravlja

1897.g. ženi se s Hedvigom Reiner zbog koje i skraćuje svoje posljednje putovanje

1899.g. potpredsjednik 'Hrvatskog biciklističkog kluba u Požegi'

1890
1900

1901. do 1904.g. predsjednik pjevačkog društva 'Vijenac' u Požegi

1903.g. kao novi ravnatelj Pučke banke u Požegi nudi kredite za izgradnju

Požege i obnovu vinograda

obnavlja stari rudnik Majdan u Požeškoj gori

uspostavlja željezničku prugu između Majdana i Ratkovice

1904.g. Lerman i Hedviga poklanjaju vitraj župnoj crkvi sv. Terezije

1906.g. osniva dvije tvornice: tvornica 'Prvi hrvatski briketi' i tvornica boja 'Nerosin'

1907.g. Hedviga kuma novoj zastavi pjevačkog društva 'Vijenac'

Lerman osniva 'Banku za promet i trgovinu d.d.'

1909.g. bankrot Pučke banke i odlazak iz Požege, rastanak od Hedvige

1900
1910

1913.g. nakon lutanja Europom u potrazi za investitorima, dolazi u Kreševo u Bosni i pokreće iskapanja u starim saskim rudnicima

1914. - 1918.g. svjetski mu rat onemogućava poslovna nastojanja, unatoč velikoj egzistencijalnoj neizvjesnosti pomaže siromašnim Kreševljanima, svakodnevno piše dnevnike

12.6. 1918.g. umire u 55 godini života, gotovo potpuno sam

1910
1920